

az ifjú geoinformatikusok, a geográfus MSc képzésre járó nappali tagozatos hallgatók, akik a BSc diplomájukban elért eredményeket mutatták be.

A konferencia fontos résztvevőinek tekintettük a szakkiállítókat, akik a legújabb műszereket, illetve a munkahelyeiken előállított térinformatikai témájú alkalmazásokat mutatták be.

A konferencián elhangzott előadások tanulmányai, poszterek ismertetői 450 oldalas lektorált kötetben jelentek meg, amelyet a konferencia regisztrált résztvevői átvehettek, de a téma, illetve a konferencia iránt érdeklődők a teljes kötetet a konferencia honlapjáról letölthetik. A konferencia honlapjának a címe: <http://geogis.detek.unideb.hu/Konferencia2010/>

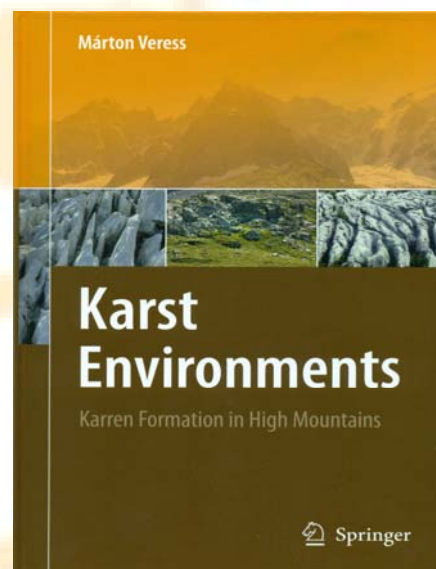
A konferencia értékeléssel és fórummal zárult, ahol a megjelent résztvevők egyrészt biztatták a szervezőket a jövő évi konferencia szervezésére, másrészt egy ajánlást fogalmaztak meg, illetve fogadtak el, amelyet a közeljövőben eljuttatunk a döntéshozókhoz. Az ajánlás teljes szövege a honlapon elérhető.

A szervezők abban a reményben fognak hozzá a 2011. évi térinformatikai konferencia előkészítéséhez, hogy a geográfus kollégák még nagyobb számban vesznek részt előadásokkal, poszterekkel és ezzel is a földtudományok hírnevét növelik.

Lóki József, Debrecen

Karsztokról töményen és könnyedén

Veress Márton 2010: *Karst Environments Karren Formation in High Mountains*. Springer, Dordrecht – Heidelberg – London – New York, 230 old.

A felszínen és a felszín alatt a karsztos formakincs jelenti az egyik legvonzóbb, idegenforgalmi szempontból legjelentősebb látnivalót. A fogyó és ezért egyre felértékelődő ivóvízkincs pedig sok kutató figyelmét irányítja a karszt felé. A karsztkutatás egyik legérdekesebb területe éppen a kőzetfelületen centiméteres/méteres/néhány tíz méteres mérettartományba eső karrok vizsgálata.

Magashegységekben a talajtakaró, ill. ehhez (és a mostoha klímához) kapcsolódóan a növénytakaró hiánya, és az általában bővebb csapadék miatt sokkal intenzívebb a karbonátos kőzetek (elsősorban a mészkő) felszínén az oldódás, sokkal nagyobb méretű, szembeötlőbb

oldási formák keletkeznek – hasonlatosan a meleg, csapadékos trópusi, szubtrópusi körülmények között alacsonyabb térszínen is létrejövő formakincshez. Ez indokolja a Szerző témaválasztását.

Mivel hazánkban nincs se magashegység, se trópusi terület, az elsősorban ott megfigyelhető karros formakincs átfogó elemzése és tipizálásai is hiányzott a magyar szakirodalomból (de – vélhetőleg a megközelítési nehézségek miatt – a nemzetköziben sem képezte ez a témakör a karsztos kutatások középpontját).

Veress Márton vezetésével a Nyugat-magyarországi Egyetemhez tartozó szombathelyi tanszék karsztos iskolájában már évtizednél régebben a karrformák vizsgálata, mérése, térképezése és szelvényezése jelenti az egyik fő kutatási témakört. A Szombathelyen immár másfél évtizede megrendezésre kerülő *Karsztfejlődés* konferenciákon is mindig több előadás szól erről a témáról, sőt, idén már terepbejárás is volt Ausztriában a karrformák bemutatására. Sorra születtek a tanszéken az ilyen témájú szakdolgozatok, doktori értekezések, a műhelyvezető szerző magyar és angol nyelvű publikációi, majd 2004-ben megjelent Veress Márton összefoglaló könyve *A karszt* címmel, és három évvel később *A magashegységi karrosodás* c. kötet. Ennek a továbbfejlesztett, kiegészített változata jelenik meg most angol nyelven is, hogy a külföldi szakemberek számára is érthető és forgatható kézikönyv formájában (nálam is érdeklődött már norvégiai kolléga Veress Márton angol nyelvű publikációi iránt). Így tehát bizvást mondhatjuk, hogy ez egy hiánypótló, jelentős nemzetközi érdeklődésre számot tartó munka.

Rögtön a könyv elején szóba kerül a magashegységi karrosodás jelentősége (pl. klímaváltozás-jelző, ill. a környezetszennyezés felismerésében, detektálásában játszik jelentős szerepet). Összefoglaló olvasható a továbbiakban a karrkutatás több mint száz esztendejének történetéről, kiemelten foglalkozik a szerző a karrkutatás történetének első nagyjaival: bemutatja Favre, Sachs, Eckert és Chaix munkásságát. A későbbi kutatók közül érthetően Cvijičnek és Böglinek szenteli a legnagyobb teret, ecseteli szerepüket a nevezéktan kialakulásában. Utána a legkorszerűbb irodalmat is ismerteti, különös tekintettel White genetikai rendszerére.

A karrok vizsgálatára térve ismerteti a magashegységi karsztosodás főbb jellemvonásait, pl. annak övezetes elrendeződését. Ez különösen érdekes és értékes fejezet.

Bemutatja terepi vizsgálataik helyszínét (Totes Gebirge, Dachstein, Júliai-Alpok stb.). Kitér kutatási módszereikre (térképezés, szelvényezés, törések szerepének vizsgálata, stb.).

Esetenként matematikai formulákat is megfogalmaz, ill. új fogalmakat (fajlagos meanderöv, lesiklási intenzitás) vezet be. Mérésekkel meghatározza a karrformák növekedési sebességét, ill. ismereti mások mérési adatait. Elemzi a formák kialakulására ható tényezőket (pl. lejtő iránya, meredeksége) – geológusként örültem volna, ha bővebben foglalkozik a kőzetminőség determináló szerepével is, de itt nyilvánvalóan nem ez volt a fő szempont.

Csoportosítja a karrformákat (áramlásos eredetűek, szivárgásos eredetűek, ill. egyéb módon kialakuló karrformák).

A továbbiakban nagyon részletesen bemutatja az egyes fő- és alcsoportokat, a vályúkarrokat, falikarokat, meanderkarrokat, saroknyomokat, fodrokat, kagylókat, a szivárgásos eredetű és egyéb módon kialakuló karrformákat (pl. a madáritatókat, ill. a gyűszűkarrokat). Minden esetben külön foglalkozik ezek altípusaival, kialakulásukkal, méretviszonyaikkal, ill. morfológiájukkal.

Veres Márton nem elégszik meg az alaptípusok bemutatásával: kitér a karregyüttesekre, és fő fejezetet szentel a karrformák összeoldódásának, hiszen a terepen gyakran kapcsolódnak össze mind azonos típusú, mind különböző karrformák. Külön szól a gleccservölgyekben

tapasztalható karrosodásról. Elemzi a közetszerkezet ezekre gyakorolt hatását is. Egy másik fő fejezet pedig a karrformák kis léptékű, lokális övezetességével foglalkozik.

Külön kell szólni a szöveget remekül kiegészítő nagyszerű kép- és ábraanyagról. A 104 (!) magyarázó ábra remek, szemléletes, saját szerkesztésű rajzokat, oszlop és kördiagrammokat, az egyes formák kapcsolatait bemutató csoportosításokat tartalmaz. Különösen értékesek és tanulságosak a pontos méréseken (írányméréseken, térképezéseken és szelvényezéseken) alapuló ábrák, amelyeken pl. egy meanderkarr lefutását tanulmányozhatjuk, vagy rózsadiagramot szemlélhetünk.

A 68 fénykép egy tankönyv ábráihoz hasonló „ideálisan” szabályos karrokat mutat be. Ezek tanulmányozásával érthetjük meg igazán a karrformák könyvben ismertett csoportosításának hosszát.

Veress Márton könyvét bátran ajánlom a karsztudományok iránt érdeklődőknek. Nagy érdeme, hogy a külföldi kollégák számára is elérhető angol nyelven mutatja be a magyarországi karsztkutatást.

Leél-Óssy Szabolcs, Budapest

Távol a Gyimestől

Ilyés Zoltán, 2007: *A tájhasználat változásai és a történeti kultúrtáj 18-20. századi fejlődése Gyimesben.* Disszertációk az Eszterházy Károly Főiskola Földrajz Tanszékéről I., 191 old., Eszterházy Károly Főiskola, ISBN 978-963-9417-61-8, Eger

A társadalom- és kultúrtörténeti kutatások általában országos vagy regionális szinten közelítik meg tárgyukat, aminek nagy előnye, hogy átfogó és egységes képet rajzolhatnak valamilyen kor társadalmi, gazdasági és kulturális viszonyairól, de ugyanakkor kevésbé alkalmasak a helyi sajátosságok feltárására és megragadására. Azt az űrt, amit az általános társadalom- és kultúrtörténeti kutatás hagy(hat) a kisebb területi egységek megismerésében kitöltheti a hely- és kistáj-történetírás, a falu- és tájmonográfia, melynek elsődleges feladata, hogy szem előtt tartsa a legkisebb társadalmi képleteket, a legtöbb alkalommal mozaikszerűen jelentkező tájiságot és az egyediséget.